

INFORMAȚII PRIVIND ISTORIA ORAȘELOR

Nr. 155

Sibiu, octombrie-decembrie 2011

Comisia de Istorie a Orașelor din România
vă urează
Crăciun fericit și La Mulți Ani!

*Commission for the History of Towns in Romania
wishes you
Merry Christmas and a Happy New Year!*

*Kommission für Städtegeschichte Rumäniens
wünscht Ihnen
Frohe Weihnachten und ein Gutes Neues Jahr!*

EXPOZIȚIE DE FOTOGRAFIE VECHĂ LA ORADEA

La 3 octombrie 2011 s-a deschis la Oradea, în sălile Muzeului Țării Crișurilor și sub egida acestei instituții, expoziția *Imagini din Bucureștiul de altădată*, aducând în atenția publicului un set de 30 de fotografii realizate în 1856-1857, aflate într-o colecție particulară orădeană. A fost un privilegiu pentru participanții la vernisaj, acela de a putea privi atât de aproape aceste lucrări originale din perioada pionieratului fotografiei.

Autorul lor este Ludwig Angerer (1827-1879), nume important în istoria fotografiei austriece, inițial farmacist de profesie, mai exact farmacist militar, dar care s-a ocupat de timpuriu (încă din 1853) și cu fotografia. Începând din 1858, acesta și-a deschis la Viena propriul atelier fotografic, care a devenit curând unul din cele mai căutate și mai apreciate din capitala austriacă.

Împrejurările istorice în care au fost create fotografiile expuse țin de sfârșitul Războiului Crimeii, mai exact de perioada în care Țara Românească a fost ocupată de trupele austriece. În acest context a fost prezent la București și farmacistul militar Ludwig Angerer. Cât timp a rămas acolo, din 1856 până în martie 1857, când trupele austriece s-au retras, Angerer a lucrat la spitalul de campanie al trupelor austriece.

În ce privește istoria acestei colecții de fotografii, ea a fost achiziționată de la un anticar vienez de un oarecare maior Gheorghe Eremia, care era, la începutul secolului 20, atașat militar pe lângă ambasada României la Viena. Ulterior, în perioada interbelică, fotografiile se aflau în proprietatea lui Henri Zweifel, industriaș bucureștean. La ora actuală ele aparțin unui colecționar orădean.

Calitatea fotografiilor, faptul că Angerer s-a hazardat să capteze imagini în exterior, înafara atelierului fotografic, câteva din ele chiar imagini panoramice, dovedește că avea deja experiență în domeniul fotografiei. Ca tehnică, fotografiile expuse se încadrează în perioada utilizării procedurii cu colodiu umed, iar hârtia fotografică, după aspectul ei mat și tenta gălbui-brună ne arată că este vorba de hârtia albuminată. Cartoanele sunt simple (la 1856 nu existau încă firme specializate în producerea de cartoane personalizate, cu marca fotografului, așa cum au apărut mai târziu), bordate de un desen în peniță și semnate, în colțul din dreapta, de fotograf. Un text scris de mână, în limba germană, indică în josul fiecărei fotografii ce anume reprezintă imaginea.

Fotografiile înfățișează imagini emblematiche ale Bucureștiului vechi și chiar ale celui de astăzi. Șapte din cele 30 de piese expuse reprezintă vederi panoramice realizate din locuri mai înalte din oraș (de pe Dealul Mitropoliei, de pe Dealul Spirii). Sunt apoi biserici – Biserica Mitropoliei, Stavropoleos, Sf. Dumitru, biserica Sf. Spiridon [Nou] în construcție. Despre aceasta din urmă se știe că rezidirea sa, după distrugerile pricinuite de marele cutremur din 1802, a avut loc între 1855-1858. Prin urmare, fotografia expusă, care o reprezintă în construcție, confirmă datarea întregului set de fotografii la 1856-1857. Urmează apoi câteva străzi din București, „ulițe”, cum le numește fotograf, cu termenul auzit, probabil, de la localnici – Ulița Șelari, Ulița Mogoșoaiei [actuala Calea Victoriei], Ulița Știrbei Vodă.

Câteva fotografii înfățișează realități astăzi dispărute: Biserica Sărindar, clădirea Teatrului Național, Turnul Colței. Cișmigiului, o realizare peisagistică nouă la acea oră (fusesse inaugurat în 1854), care la 1856 se numea încă simplu – „grădina publică”, îi sunt consacrate nu mai puțin de cinci imagini. Trei vederi, cu un potențial documentar remarcabil, ne-au atras apoi atenția. Acestea reprezintă Dâmbovița înainte de rectificarea și adâncirea cursului, cu o întreagă viață ce se desfășura pe malurile sale. În sfârșit, au fost expuse apoi și câteva imagini al căror subiect este legat de ocupația militară austriacă – Consutul austriac, postul principal de pază, un grup de ofițeri.

Care este importanța acestor fotografii? Ea constă în primul rând în vechimea lor. Se știe că imagini ale Bucureștiului vechi au lăsat și alți fotografi, Carol Pop Szathmáry și Franz Duschek de pildă, dar acelea sunt mai târzii, începând cam de pe la 1865.

Colecția de fotografii prezentată publicului la Muzeul Țării Crișurilor reprezintă o raritate, dar nu este unicat. Fotografii din această serie sunt menționate pe ici pe colo în literatura de specialitate, în colecții din România și în colecții din străinătate. Păstrând plăcile de sticlă cu imaginea negativă, Ludwig Angerer a realizat în mod sigur, în anii care au urmat fotografierii, mai multe tiraje pozitive.

Setul de fotografii expus la Oradea a fost conceput, probabil, pentru a alcătui un album, căci moda albumelor de fotografii exista deja în jurul anului 1860: albume de familie, albume cu membrii unor instituții, vederi din orașe etc. Un amănunt pare să confirme această ipoteză a albumului. Fotografia cu Biserica Sfântul Spiridon Nou este lipită pe carton răsturnat, pe orizontală, pentru a se putea încadra în album.

Valoarea acestei colecții este dublă: una documentară, fotografiile putând fi valorificate din multiple puncte de vedere de către cercetători, fie ei istorici, istorici de artă, arhitecți, urbaniști, cercetători ai vieții cotidiene etc. Ele au, de asemenea, o certă valoare din punct de vedere al istoriei fotografiei. Expoziția de la Oradea a confirmat astfel, încă o dată, valoarea fotografiei ca sursă istorică, o sursă de multe ori mai obiectivă decât altele, căci ea înregistrează și immortalizează clipa fără nici o ingerință a subiectivului, de natură personală, politică sau de orice alt fel.

Lucia Cornea

EUGEN STRĂUȚIU, NICULAE GASTONE
Oameni de seamă din Miercurea Sibiului
Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 2011, 154 p.

Într-o perioadă în care adevăratele valori sunt, adeseori, neglijate sau chiar necunoscute, cartea cercetătorilor Eugen Străuțiu și Nicolae Gastone reflectă o riguroasă documentare, putere de sinteză și afiliere la idealurile național-culturale ale Asociațiunii Transilvane pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român (ASTRA).

Marcând discret aniversarea a 150 de ani de la înființarea ASTREI și a 110 de la constituirea Despărțământului Miercurea, volumul *Oameni de seamă din Miercurea Sibiului* continuă, în chip benefic, demersurile de a contura din ce în ce mai bine imaginea acestei localități care, până în decembrie 1989, „era un loc necunoscut pentru lumea științifică și, în cea mai mare măsură, pentru opinia publică.” (*Cuvânt înainte*, p. 5) Astfel, după apariția monografiilor *Miercurea Sibiului – pagini de istorie* (1999) și *Țara Secașelor – istorie, cultură, personalități* (2007) semnate de Eugen Străuțiu (cea de-a doua în colaborare cu Marius Halmaghi), *Oameni de seamă din Miercurea Sibiului* este o lucrare revelatoare pentru numărul mare de personalități ale acestei localități și are, pe lângă informația științifică, o funcție formativă dată de identificarea și promovarea modelelor, exponenților comunității în diferite domenii de activitate.

Deschis de *Cuvântul înainte* al domnului Eugen Străuțiu, volumul cuprinde o scurtă istorie a comunității locale – în care se arată că zona Miercurii a fost locuită cel puțin din perioada neoliticului –, continuă cu *Dicționarul personalităților, Concluzii*, o galerie imagistică și se încheie cu anexele care menționează primarii localității, începând cu al Doilea

Război Mondial, preoții ortodocși și evanghelici, președinții Reuniunii Meseriașilor Români, precum și conducătorii G.A.S. – I.A.S. din localitate.

Caracterul științific și obiectivitatea discursului sunt asigurate de metodologia unitară folosită de autori în identificarea personalităților. Volumul prezintă figuri culturale sau istorice legate de Miercurea Sibiului prin originea sau activitatea lor, multe dintre acestea cuprinse deja în dicționare de specialitate: medicul Octavian Breazu, soprana Alexandrina Cunțan, preotul Dimitrie Cunțan, etnomuzicologul Karl Wilhelm Fisi, profesorul Niculae Gastone, jurnalistul Hans Liebhardt, Judita Măcelariu. Personalități precum: Martin Bottesch, istoricul Nicolae Branga, scriitorul Valeriu Braniște, pictorița Monica Gastone, omul politic Ilie Măcelariu sau cercetătorul Eugen Străuțiu au fost identificate în cărți sau articole despre Miercurea Sibiului. O a treia categorie de oameni de seamă sunt cei desemnați de memoria colectivă, regăsiți în cărți și articole dar și cu ajutorul metodei sociologice a interviului structurat, luat persoanei respective sau apropiaților acesteia. Dintre acestea, amintim pe pilotul Ana Antal, comerciantul Ioan Dragomir, colonelul Ioan Fleșeriu, exploratoarea Maria Uca Marinescu, cântăreața de muzică populară Teodora Ciocănea, preotul Ioan Topârcean, primarul Ioan Troancă ș.a.

Iată, așadar, oameni devotați orașului Miercurea, repere morale și profesionale, surprinse în această carte deschizătoare de noi perspective prin posibilitatea consolidării și actualizării periodice a numelor care se înscriu în elita comunității.

Andreea Buzaș

Romanian Academy

Commission for the History of Towns in Romania

INFORMATION ABOUT URBAN HISTORY

Summary

This issue of the Newsletter presents an exhibition of old photos opened in Oradea (*Images from Bucharest of yore*, author Ludwig Angerer) and a book on urban history printed in Sibiu (Important People from *Miercurea Sibiului*, authors Eugen Străuțiu and Niculae Gastone).

Rumänische Akademie

Kommission für Städtegeschichte Rumäniens

STÄDTEGESCHICHTLICHE INFORMATIONEN

Resümee

Diese Ausgabe des Informationsblattes berichtet von einer Ausstellung von historischen Photos, die in Oradea eröffnet wurde (*Bilder aus Alt-Bukarest*, Veranstalter Ludwig Angerer) und über ein in Hermannstadt gedrucktes Buch zur Städtegeschichte (*Bedeutende Menschen aus Reussmarkt*, Autoren Eugen Străuțiu und Niculae Gastone).

Comisia de Istorie a Orașelor din România, Bulevardul Victoriei 40, RO – 550024 Sibiu

tel: 0040 269 212604, fax: 0040 269 216605, www.icsusib.ro; spanu@icsusib.ro

ISSN 1224-2853

Redactor: Anda-Lucia Spânu